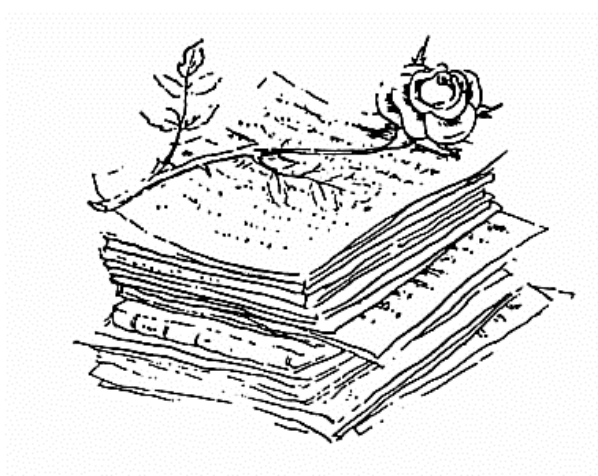

Z P R Á V Y

SPOLEČNOSTI BOHUSLAVA MARTINŮ

číslo 41

Praha 2019

Vydáno s finanční podporou Nadace Bohuslava Martinů

© Společnost Bohuslava Martinů, Praha 2019

Milí přátelé,

loňské datum bylo sice na výročí velmi bohaté, ale ani „devítkový“ rok nezůstává pozadu. Kromě tak významných událostí, jako je například třicet let od tzv. Sametové revoluce jsme si letos, a to nejen v Poličce, připomněli 60 let od úmrtí Bohuslava Martinů. Příští rok to bude již 130 let od jeho narození. K letošnímu výročí svými aktivitami přispěla rovněž pobočka Společnosti Bohuslava Martinů (dále SBM) v Poličce, od jejíhož založení letos uplynulo rovných 40. let. O všech událostech se mnohem podrobněji dočtete od našich přispěvatelů.

Kromě významných životních jubileí, které v roce 2019 oslavil například předseda SBM pan Bohuslav Matoušek, nás letos také opustilo několik významných osobností. Můžeme na ně však zavzpomínat během krásných koncertů, které nás již brzy čekají v rámci hudebního festivalu Dny Bohuslava Martinů 2019.

Přeji Vám mnoho radosti nejen z hudby našeho poličského rodáka, jednoho z nejvýznamnějších českých hudebních skladatelů, ale také požehnané vánoční svátky a vše dobré do nového roku 2020!

Daniela Kotašová

Členské příspěvky SBM na rok 2019 stále činí 100,- Kč (sponzorským dárcům velmi děkujeme), senioři 50,- Kč. Pokud jste již svůj příspěvek během roku zaslali, nevěnujte samozřejmě této výzvě pozornost. Číslo účtu SBM je 0146936389 / 0800, var. symbol je 382018. Pošlete, pokud možno, z účtu na účet, do zprávy pro příjemce napište, za koho platba je (např. Tomáš Plachý, Praha 8), hlavně v případě, jestliže je majitelem účtu osoba jiného jména. Děkujeme.

O B S A H

Zprávy a příspěvky z poboček SBM

Činnost pobočky SBM Praha	6
Eva Štrausová	
Činnost pobočky SBM Brno	8
Jarmila Mráčková	
Činnost pobočky SBM Polička	12
Ellen Erbesová	
Činnost pobočky SBM Zlín	14
Věra Obdržálková	

Očekávané události v provedení děl B. Martinů

Dny Bohuslava Martinů 2019	16
-----------------------------------	-----------

Ohlédnutí za proběhlými událostmi

Hudební oslava stoletého vztahu	18
Jarmila Mráčková	
Čtvrtý ročník Festivalu klavírní instruktivní literatury	19
Eliška Novotná	
Julietta Bohuslava Martinů poprvé v Ostravě	24
Obec Tři Studně otvírala studánky	27
Marcela Klímová	
Muzikolog J. Mihule čestným občanem města Polička	29
Monika Holá	

Poličská výstava Básník z Vysočiny Miloslav Bureš 33
Monika Holá

Uctění šedesátého výročí úmrtí B. Martinů v Poličce 35
Monika Holá

Bohuslav Martinů patřil Brnu 38
Václav Věžník

Výzkum a zajímavosti

Bohuslav Martinů na Wikipedii 43
Kateřina Nová

Domnívat se, že Japonci Martinů neznají, je velký omyl 47

Knihy

Vycházejí Dopisy B. Martinů rodině v Poličce 51

Nové nahrávky i jubilea

Bohuslav Matoušek slaví sedmdesátiny 52

Nekrology

Zemřel klavírista a pedagog Emil Leichner 53

Vzpomínka na Elišku Novákovou 54
Jarmila Mráčková, Jiří Beneš

Činnost pobočky SBM Praha

Eva Štrausová

Sezona 2018–2019

1. listopadu 2018

Na promítání filmu „Čím lidé žijí“ se nás sešlo méně než málo.

6. prosince 2018

Naplánovali jsme tzv. debatu o budoucnosti naší pobočky. Konala se opět v komorním provedení, a tak jsme se domluvili, že už to příště **nebude každý první čtvrtek**, ale že se sejdeme u nějaké předem avizované příležitosti, asi čtyřikrát za sezonu. Dosud byla pražská pobočka jediná, která se každý měsíc scházela (právě v kulturou přeplněné Praze). Ještě jsme si slíbili, že když pár lidí pocítí potřebu se vidět, svoláme „k conspirativně“ společné posezení s hudbou či nad novou zajímavou knihou.

18. března 2019

Tentokrát jsme se sešli v pondělí večer a navíc v krásném sále pražského Českého muzea hudby v Karmelitské ulici na koncertě skvělého mladého houslisty **Daniela Matejči** z Liberce, kterého doprovodil klavírista **Maxim Birjučov**. Spoluúčinkoval také malý komorní orchestr, složený ze žáků ZŠ a ZUŠ Jabloňová v Liberci Pavlovicích, v němž Daniel působí jako koncertní mistr. Komorní orchestr pod vedením dirigenta Ištvána Matejči doprovodil Daniela v první větě Sibeliova koncertu a samostatně zahrál skladby Gliera, Janoty a Piazzolly. Sólově zahrál Daniel Matejča Telemannovu Fantasií I a Sonátu č. 2 E. Ysaÿe. Po přestávce následovala v jeho provedení Sonata č. 3 (Ballada) téhož skladatele. S klavírem pak Španělský tanec M. de Fally-Kreislera a Introdukci a Rondo Capriccioso C. Saint-Saënsa. Krásný a radostný večer.

1. a 2. června 2019

Jako každý rok se v tuto dobu konal výlet na **Slavnost otvírání studánek ve Vlčkově a do Poličky**. Tentokrát jsme si v sobotu nechali více času na Litomyšl – individuální prohlídky mnoha zajímavostí.

Ve Vlčkově nejdříve pozval litomyšlský Sbor paní a dívek zájemce na procházku do okolních luk okořeněnou lidovými písněmi. Po celé odpoledne byla také otevřena výstava obrazů s tematikou Litomyšle i blízkého okolí.

Konaly se také výtvarné aktivity a doprovodný program pro děti i dospělé v „chaloupce nad návsí“.

V hlavním martinůvském bloku Slavnostního koncertu zazněla v podání Brněnského akademického sboru kantáta Mikeš z hor a samozřejmě očekávané Otvírání studánek, které nám vyrazilo dech a zanechalo nezapomenutelnou vzpomínku. Šlo o jakési scénické provedení – komponovaný balet „ušíty“ na hudbu Bohuslava Martinů – dokonalé skloubení hudby a vysoce uměleckého baletu v podání žáků tanečního oddělení Soukromé ZUŠ v Blansku a choreografii jejich geniální profesorky Ivy Kulíkové. Nezapomenutelný zážitek! V druhé polovině odpoledne nás vystoupení paní Olgy Baričičové a kamarádů zavedlo do světa folkloru. Na tradiční táborák jsme nečekali a odjeli do Poličky, kde nás už čekala Noc neobyčejných zážitků. Jako každý rok se spoustou otevřených zajímavých objektů a kulturních aktivit, ale tentokrát nás opět zaujalo Otvírání studánek, které připravila ZUŠ B. Martinů. Bylo to už druhé překvapení – dobře vybraný prostor u poličských hradeb a hráze rybníka, krásné scénické provedení, zajímavé kulisy i kostýmy, výborný orchestřík (dobrý nápad na posílení zvuku) i sbor, nápaditá choreografie. To byl výkon!

Škoda (ale je to dobře!), že se rekonstruuje kostel sv. Jakuba s rodnou světličkou B. Martinů. Snad se dočkáme už za rok.

V neděli dopoledne jsme položili květinu na hrob Bohuslava Martinů. V Centru B. Martinů jsme si poslechli malý koncert těch nejlepších žáků ZUŠ BM v Poličce. Zajímavá byla přednáška paní Dr. M. Holé nejen o cestě poličských nadšenců po stopách strastiplné cesty B. Martinů z Kácova. Na cestě domů jsme se zastavili v Chlumci nad Cidlinou na zámku Karlova Koruna – inspirativní procházka dávnou i nedávnou historií.

27. a 28. srpna 2019

Polička – velkolepá akce k 60. výročí úmrtí Bohuslava Martinů a 40. výročí založení poličské pobočky Společnosti B. Martinů. O bohatém programu se dočtete na dalších stránkách našeho bulletinu, vyšla i brožurka o historii čtyřiceti let naší pobočky. Z Prahy přijelo několik členů SBM a opravdu nelitovali.

Za sebe i za nás všechny bych chtěla poděkovat předsedkyni pobočky v Poličce, paní Ellen Erbesové za neuvěřitelnou práci s organizací těchto dnů, kterou návštěvník (pokud sám neorganizoval i něco méně náročného) nemůže dostatečně ocenit. Zajištění takovéto akce, stálá komunikace s pozvanými členy z celé republiky a desítkami lidí v Poličce, ubytování, příjezdy hostů a další

starosti – to je nadlidský výkon. Hluboce se klaním a děkuji (také jejímu obětavému manželovi!).

A ještě jedno poděkování. Patří starostovi města Poličky panu Jaroslavu Martinů nejen za ochrannou ruku nad celou akcí, ale i za nemalou finanční dotaci, a to nejen na hostitelské ubytování ... Ještě jednou děkujeme!

Sezona 2019–2020

Také v další sezoně plánujeme setkání **asi čtyřikrát**. Pokud by se konalo ve **čtvrtek**, tak v **15.00 hodin** v sálku Nadace Bohuslava Martinů, Bořanovická 14, Praha 8 (Metro C, stanice Kobylisy)

3. října 2019

První beseda sezony stále patří krásnému koncertu žáků a studentů Hudebního Gymnázia J. Nerudy na Žižkově (a také Hudební školy Hl. m. Prahy). Tentokrát přišli zase i jiní nadaní mladí zpěváčci a jejich pedagogové pod vedením paní profesorky Vítkové. Opět jsme slyšeli krásné skladby nejen od B. Martinů. Letos velmi zaujala píseň Zdeňka Lukáše.

Další předběžné termíny: **5. prosince 2019**

Kontakt: estrausova@seznam.cz , tel. 737 978 905.

Prosím, projeďte zájem a ptejte se, zajímejte se. Těšíme se na vás!

Činnost pobočky SBM Brno 2018–2019

Jarmila Mráčková

Do večerů sezony se promítla dvě výročí: sto let od vzniku naší republiky a dvacet pět let konání koncertů brněnské pobočky SBM v budově Základní umělecké školy v Brně na Palackého třídě 70. Intermezzo mezi oběma večery tvořil koncert klavírního tria Solaris 3.

12. listopadu 2018 – Martinů a (české) osmičky

Na pozadí života Bohuslava Martinů probíhala řada historických zvrátů: první světová válka, vznik naší republiky (1918), její pád (1938), druhá světová válka, pád demokracie ve vlasti (1948). Roku 1918 Martinů zkomponoval vlastenecky

zaměřenou kantátu Česká rapsodie, ze sympatií k Sokolu Slavnostní předeheru a později fanfáry k Vsesokolskému sletu v roce 1948, které však už nebyly provedeny. Přes své přátele v Borové u Poličky se sblížil také s rodinou Masarykových. Janu Masarykovi věnoval roku 1942 v Americe cyklus písní Nový Špalíček. Jeho smrt v roce 1948 Bohuslava Martinů silně zasáhla.

V roce 1938 byl Martinů v Praze na premiéře své opery Julietta a na X. všesokolském sletu. Netušil, že je v republice naposledy.

V programu večera zazněl klavírní cyklus Borová (Ladislav Doležel – klavír), dva úryvky z opery Julietta (Zuzana Jeřábková – soprán, Bohuslava Jelínková a Petr Feldmann – klavír), Okna do zahrady (Ladislav Doležel), Nový Špalíček (Zuzana Jeřábková a Bohuslava Jelínková) a Polka z Českých tanců (Petr Feldmann). Večer měl u přítomných velký ohlas.

25. března 2019 – Nejen Martinů komorně

Pražsko-brněnské klavírní trio Solaris 3 (Anna Veverková – housle, Štěpán Filípek – violoncello, Martin Levický – klavír) předneslo z komorní tvorby Bohuslava Martinů Duo č. 2 pro housle a violoncello, Bergerettes – trio pro housle, violoncello a klavír, uvedlo také Trio in B Ivany Loudové. Průvodní slovo zajistil violoncellista Štěpán Filípek.

29. dubna 2019 – Martinů 25 let u nás

Od roku 1993 se večery brněnské pobočky SBM konají v sále ZUŠ v Brně Králově Poli na Palackého třídě 70. Škola získala budovu k užívání roku 1992 (během mého působení na ředitelské pozici) a využila se možnost vytvořit sál pro sto lidí. Předseda brněnské pobočky Prof. Zdeněk Zouhar se v té době stal předsedou celé společnosti a mne navrhl jako svou nástupkyni. Domluvili jsme se na tom, že by bylo vhodné, aby se v ZUŠ (od roku 2002 pod názvem Vítězslavy Kaprálové) konaly komorní koncerty SBM.

Jan Řezníček, Petr Feldmann, Pavel Borský

Proto se v letošní sezoně koná opravdu „Martinů 25 let u nás“. V prvním a druhém období došlo z iniciativy prof. Zouhara ke kompletnímu provedení všech sedmi smyčcových kvartetů Bohuslava Martinů, které nastudovalo Moravské kvarteto. Bylo velmi krásné, že na letošní dubnový koncert přijal pozvání bývalý člen tehdejšího Moravského kvarteta violista pan profesor Jan Řezníček. V úvodu večera spolu s barytonistou Pavlem Borským a klavíristou Petrem Feldmannem přednesl závěrečnou část kantáty Otvírání studánky.

Julie Petrželová

V následujícím programu účinkovali žáci školy Julie Petrželová – klavír, Daniel Rakus a Kateřina Škárová – zpěv (skladby Božánkovi a Soničce, výběr Písníček na jednu stránku a z Nového Špalíčku), absolventi školy, kteří nyní studují na konzervatoři, Ondřej Špaček – klavír (Motýli a rajky, Polka in F), Helena Škárová – zpěv (Čtyři písně na české lidové texty) a Filip Synek – klavír (Le train hanté) na JAMU. Po přestávce vystoupili pedagogové školy: Petr Feldmann zahrál Tři české tance pro klavír, Jana Cvejnová za klavírního doprovodu Michaely Pidové výběr Písníček na dvě stránky. Koncert vyvrcholil Sonátou pro klarinet a klavír v podání Michala Kříže a Petra Feldmanna. Večer svědčí o krásné spolupráci ZUŠ Vítězslavy Kaprálové s brněnskou pobočkou Společnosti Bohuslava Martinů.

Michal Kříž

Program na sezonu 2019–2020

Pondělí 21. října 2019 – „Jsem doma“

Dokumentární film o uložení ostatků Bohuslava Martinů v rodné Poličce dvacet let po jeho úmrtí v roce 1979. Večera se účastnil autor filmu pan Petr Vorlíček
Leoš Černý – viola

Pondělí 18. listopadu 2019 – „Mám ještě tolik plánů“

Bohuslav Martinů a brněnská konzervatoř

Bohuslav Martinů, Leoš Janáček, Jan Kunc, Václav Kaprál, Jan Novák, Evžen Zámečník

Iva Bartošová, Kateřina Škárová, Petr Feldmann, Šárka Králová, Petr Pomkla, Hiroaki Goto

Pondělí 23. března 2020 – „Osud mne však zavál daleko od vás“

K výročí Bohuslava Martinů a Vítězslavy Kaprálové

Dechové trio Aperto a jeho hosté

Pondělí 27. dubna 2020 – „Otvírání studánek“

Televizní film režiséra A. F. Šulce z roku 1957 s hudbou Bohuslava Martinů

Koncerty se konají vždy v pondělí od 19 hodin v koncertním sále

Základní umělecké školy Vítězslavy Kaprálové, Palackého třída 70, Brno

Činnost poličské pobočky SBM v roce 2019

Ellen Erbesová

V roce 2019 se uskutečnila v Poličce řada kulturních akcí, které připomínaly 60. výročí úmrtí Bohuslava Martinů a 40. výročí převozu ostatků skladatele do jeho rodiště. Od ledna se scházeli představitelé městských kulturních organizací a spolků, aby společně naplánovali a zkorigovali celoroční program. Podobně tomu bude i v příštím roce, kdy se v Poličce chystáme oslavit 130. výročí narození Bohuslava Martinů.

Ve středu 20. února nás ZUŠ Bohuslava Martinů v Poličce pozvala na oslavu sedmdesátého výročí od svého vzniku. Ve zcela zaplněném Tylově domě proběhl slavnostní koncert, na němž vystoupili nejúspěšnější absolventi školy. Na doby minulé zavzpomínali nejstarší pedagogové a žáci hudebního, tanečního i literárně-dramatického oddělení a předvedli nastudování kantáty Bohuslava Martinů *Otvírání studánek*. Představení mělo veliký úspěch, uvádělo se pro veřejnost, školy a později také na Třech Studních i v parku u hradeb v rámci ZUŠ Open.

Ve čtvrtek 4. dubna jsme uspořádali pro velký zájem již podruhé zájezd do nově zrekonstruovaného Janáčkova divadla v Brně na Epos o Gilgamešovi.

Městské muzeum a galerie Polička spolu s Centrem Bohuslava Martinů (dále CBM) zorganizovalo v sobotu 6. dubna zájezd do Kácova. Muzikoložka doc. Monika Holá připravila pohodlnější rekonstrukci výletu, který Bohuslav Martinů podnikl vlakem před sto lety a zaznamenal ho formou komiksu ve svém deníku. Účastníci byli velmi spokojeni, v malebném Kácově všechny čekalo vlídné přijetí a řada příjemných zážitků.

Od 23. do 26. dubna proběhl v Tylově domě 11. ročník soutěžní přehlídky *Mládí a Bohuslav Martinů*, kterou organizuje ZUŠ B. Martinů. V pátek ukončil přehlídku koncert nejlepších účastníků.

Artificiální tvorbu Jaroslava Ježka prezentoval 24. dubna v aule gymnázia MgA. Robert Koubek. Akce se uskutečnila nejdříve pro studenty a potom pro veřejnost. R. Koubek zaujal přednáškou a také klavírní hrou. Mgr. Jaroslav

Novotný připravil v Centru B. Martinů pro zájemce přednášku o koncertech Martinů festu.

Dvaadvacátý ročník Martinů festu začal 5. května 2019 v Tylově domě koncertem Janáčkovy filharmonie Ostrava. Při zahajovací ceremonii bylo uděleno čestné občanství muzikologovi prof. Jaroslavu Mihulemu za celoživotní propagaci osobnosti B. Martinů. V dalším programu vystoupili Jiří Vodička s Martinem Kasíkem, České noneto, Hradišťan s Jiřím Pavlicou a Kattou. Především mladé poličské publikum nadchla *Vitka*, představení Divadla Husa na provázku. Studenti Gymnázia Polička ve spolupráci s CBM a Tylovým domem vydávali třetí ročník zpravodaje Studentské noviny Martinů festu.

V aule gymnázia v pátek 17. května především pro studenty zahráli japonská klavíristka Aminió Hikari a violoncellista Andrej Lekeš. V sobotu 25. května poličská pobočka vypravila autobus na Tři Studně, kde vystoupili mimo jiné žáci ZUŠ B. Martinů s kantátou *Otvírání studánek*. V neděli 2. června se v sále Centra B. Martinů uskutečnilo v příjemné atmosféře matiné pro pražskou pobočku SBM. Ředitel Nadace B. Martinů prof. Jiří Hlaváč v úterý 11. června v CBM pokřtil CD violoncellisty Petra Nouzovského. V pátek 21. června navštívila skupina studentů z gymnázia pana Václava Rippla, vyslechli jeho vzpomínky na přátelství a setkávání rodičů s Bohuslavem i Charlottou Martinů.

V srpnu se uskutečnila řada akcí k uctění památky úmrtí skladatele Bohuslava Martinů. V prostorách CBM bylo možné navštívit novou instalaci výstavy Martinů obrázky kreslící, která byla doplněna o část věnovanou 40. výročí převozu ostatků skladatele ze Švýcarska do Poličky. V neděli 25. srpna v kostele sv. Michaela účinkovalo Pěvecké sdružení moravských učitelů. Spolek Náš Martinů uvedl v úterý 27. srpna film Petra Vorlíčka *Jsem doma* s doprovodným programem v atriu CBM. Ve středu 28. srpna se uskutečnilo celorepublikové setkání poboček Společnosti Bohuslava Martinů. Za účasti ředitele prof. J. Hlaváče a dalších zástupců Nadace Bohuslava Martinů, předsedů všech poboček SBM (současných i minulých), členů výboru SBM v Praze, představitelů města a dalších hostů jsme si společně připomněli 40. výročí založení poličské pobočky SBM. Po pietním aktu u hrobu skladatele

proběhl v kostele sv. Michaela komorní vzpomínkový koncert *Píseň domova*, recitovala Lubomíra Sonková, na violu hrál Leoš Černý.

Spolek Náš Martinů připravil koncerty Petra Macečka a Pavla Voráčka, Michaely Zajmy a Československého komorního dua.

Poličská pobočka SBM pravidelně navštěvuje koncerty Kruhu přátel hudby. V nejbližší době se uskuteční koncert Dechového kvinteta Filharmonie Hradec Králové a Doležalova kvarteta. V sobotu 28. září Městské muzeum a galerie Polička spolu s Centrem B. Martinů uvedla novou výstavu věnovanou básníku Miloslavu Burešovi. Ve středu 3. října jsme pořádali zájezd do Národního divadla na operu Sergeje Prokofjeva *Láska ke třem pomerančům*.

Koncem roku zrealizujeme projekci opery B. Martinů a besedu s režisérem Jiřím Nekvasilem. Prosinec bude tradičně patřit připomenutí narození skladatele koncertem *Bohuslav Martinů a my*, na kterém vystoupí žáci a učitelé ZUŠ. Vyvrcholením činnosti bude každoročně konaný zájezd na koncert pražského festivalu Dny Bohuslava Martinů.

Činnost pobočky SBM Zlín

Věra Obdržálková

Kulturní sezóna 2018–2019

Filharmonie Bohuslava Martinů ve Zlíně (dále FBM) zahájila novou koncertní sezónu s novým šéfdirigentem Tomášem Braunerem. Dne 11. 10. 2018 se konal abonentní koncert s názvem „Učitelé a jejich žáci“. Na programu byly uvedeny následující skladby: A. Dvořák *Othelo*, Bohuslav Martinů *Koncert pro dva klavíry a orchestr, H. 292*, Josef Suk *Pohádka*.

Ve středu 31. 10. 2018 uspořádala Společnost Bohuslava Martinů houslový recitál. Účinkovaly Ivana Tomášková (housle) a Renata Ardaševová (klavír). Zajímavý program tvořily tyto tituly: Petr Eben *Sonatina semplice*, Johannes Brahms *Sonáta č. 1 G dur*, Bohuslav Martinů *Pět madrigalových*

stancí a Francis Poulenc *Sonáta pro housle klavír*. Účast obecnstva na koncertě byla poznamenána náhlou změnou koncertní síně, v původně plánované obřadní síni radnice se konalo mimořádné jednání zastupitelstva.

Na koncertě FBM dne 10. 1. 2019 zazněla *4. Symfonie* Bohuslava Martinů pod taktovkou Leoše Svárovského. S provedením této symfonie ve Zlíně se váže vzpomínka na první mezinárodní dirigentské kurzy v roce 1992, kdy lektorem zahraničních účastníků pro nastudování uvedeného díla byl Jiří Bělohlávek.

Z programu komorního koncertu pořádaného FBM dne 2. 4. 2019 (Andrea Tögel Kalivodová – mezzosoprán, Ladislava Vondráčková – klavír) vybíráme titul poličského rodáka – *Písničky na jednu stránku*.

Jarní koncert komorních souborů pořádaný SBM se konal v úterý 9. 4. 2019 v obřadní síni zlínské radnice pod záštitou Mgr. Aleše Dufka, náměstka primátora. Z celkového počtu devíti skladeb lze uvést následující: Dmitrij Šostakovič *Pět kusů pro dvoje housle* (Miroslav Křivánek a Ivana Šrámeková), Astor Piazzolla *History of Tango* (Jesse Reis a Amelia Tokarska), Bohuslav Martinů *Rytmičné etudy pro housle a klavír* (Lucie Hromádková a Marek Obdržálek) a Bohuslav Martinů *Madrigalová sonáta* (Věra Obdržálková, Marek Obdržálek a Jindra Keferová).

Zástupci zlínské pobočky SBM se zúčastnili Pietního aktu a koncertu k uctění památky úmrtí Bohuslava Martinů v Poličce dne 28. 8. 2019. Ve čtvrtek 26. 9. 2019 se konal abonentní koncert FBM a zahájení 17. ročníku mezinárodního hudebního festivalu Harmonia Moraviae s názvem „Slavíme s Martinů“. Součástí programu byla skladba *Half-time*.

Na podzim se konal komorní koncert kytarového „Tria Nété“ v úterý 12. 11. 2019 ve vile Tomáše Bati ve Zlíně. Po Novém roce chystáme besedu s významnou osobností a v jarním období opět koncert komorních souborů.

Dny Bohuslava Martinů 2019

Dvacátý pátý ročník hudebního festivalu Dny Bohuslava Martinů pořádaný ve dnech 24. 11. – 17. 12. nabídne dvanáct koncertů vynikajících českých i zahraničních interpretů. Festival pořádaný Nadací Bohuslava Martinů si klade za cíl pečovat o odkaz významného českého skladatele a letos připomíná 60 let od jeho úmrtí. V programu se představí sólisté mezinárodního renomé, jako houslista Josef Špaček ve spolupráci s americkou klavíristkou Pallavi Mahidhara, sopránistka Marie Fajtová, hobojsista Vladislav Borovka, houslista Leoš Čepický, klarinetista Jan Mach, nebo klavírista Martin Kasík. Koncerty komorní hudby představí České noneto, Trio Bergerettes, či Trio Incendio, výherce loňské Soutěže Nadace Bohuslava Martinů, která jako integrální součást festivalu probíhá i letos. Posluchači se také mohou těšit na symfonickou tvorbu na koncertech Symfonického orchestru Českého rozhlasu, Janáčkovy filharmonie Ostrava, Filharmonického komorního orchestru a Hudby Hradní stráže.

Program

Hudba hradní stráže a policie ČR

24. listopadu 2019, 18.00, Španělský sál Pražského hradu

Martinů | Ježek | Nelhýbel | Copland | Bernstein

Václav Blahunek (dirigent), Leoš Čepický (housle)

Koncert laureátů Soutěže Nadace Bohuslava Martinů 2019

1. prosince 2019, 19.30, Sál Martinů, Lichtenštejnský palác, Praha

Výběr ze soutěžního repertoáru laureátů (klavír / komorní soubory)

Český spolek pro komorní hudbu

2. prosince 2019, 19.30, Dvořákova síň, Rudolfinum, Praha

Stamic | Martinů | Janáček; J. Mach (klarinet), Filharmonický komorní orchestr

Trio Bergerettes

4. prosince 2019, 19.30, Sál Martinů, Lichtenštejnský palác, Praha
Haydn | Martinů | Prokofjev

Trio Bergerettes (B. K. Sejáková, D. Oerterová, T. Stražil)

České noneto

5. prosince 2019, 19.30, Sál Martinů, Lichtenštejnský palác, Praha
Krejčí | Roussel | Martinů | Novák; České noneto

Akademičtí komorní sólisté

6. prosince 2019, 19.30, Sál Martinů, Lichtenštejnský palác, Praha
Mozart | Martinů | Roussel; Leoš Svárovský (dirigent), Vladislav Borovka
(hoboj), Akademičtí komorní sólisté

Koncert vítězů Soutěže Bohuslava Martinů 2018

7. prosince 2019, 19.30, Rabasova galerie Rakovník
Mozart | Martinů | Ysaye; Trio Incendio

Česko-americký večer

11. prosince 2019, 19. 30, Sál Martinů, Lichtenštejnský palác, Praha
Dvořák | Rogerson | Korngold | Martinů | Gershwin
Josef Špaček (housle), Pallavi Mahidhara (klavír)

Večer z tvorby Viktora Kalabise a Bohuslava Martinů

12. prosince 2019, 19.30, Sál Martinů, Lichtenštejnský palác, Praha
Kalabis | Martinů; J. Černohouzová (klarinet), D. Wiesner (klavír) a další

Lidové inspirace v díle Bohuslava Martinů

14. prosince 2019, 19.30, Sál Martinů, Lichtenštejnský palác, Praha
Schumann | Martinů; M. Fajtová (soprán), A. Vlčková (violoncello),
J. Vychodilová (klavír)

Symfonický orchestr Českého rozhlasu

16. prosince 2019, 19.30, Dvořákova síň, Rudolfinum
Vivaldi | Martinů | Mendelssohn-Bartholdy, Symfonický orchestr Českého
rozhlasu; A. Liebreich (dirigent), M. Kasík (klavír), T. Adamský (tympány)

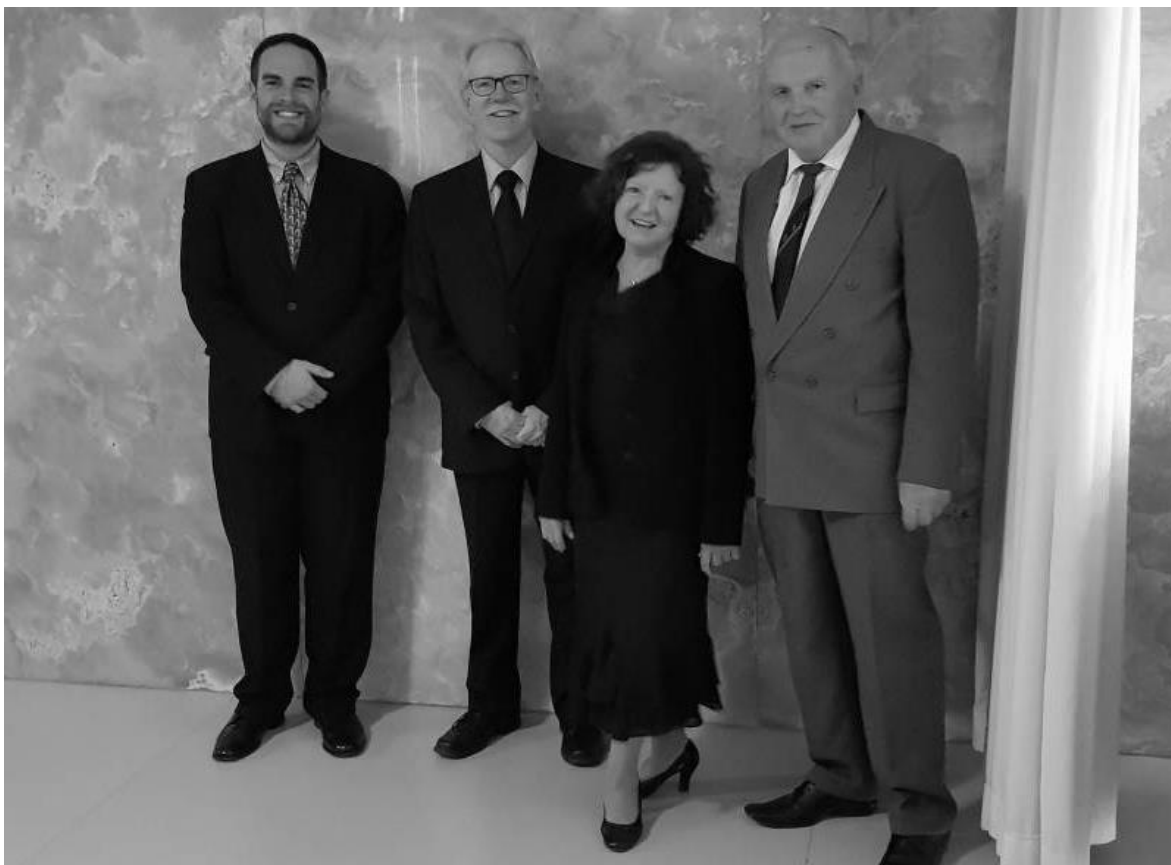
České doteky hudby

17. prosince 2019, 19.30, Společenský sál, Kongresové centrum Praha
Liszt | Martinů | Dvořák; Janáčkova filharmonie Ostrava
Zsolt Hamar (dirigent), Václav Petr (violoncello), Eva Garajová (mezzosoprán)

Hudební oslava stoletého vztahu mezi Čechoslováky a Američany 1918–2018

Jarmila Mráčková

Komorní koncert pod názvem „Hudební oslava“ se konal v brněnské vile Tugendhat 15. října 2018. V době, kdy přesně před sto lety, byla přijata tzv. Washingtonská deklarace o vzniku samostatného československého státu. Dva američtí umělci – mladý tenorista Benjamin Berman a klavírista, renomovaný znalec české hudby dr. Timothy Cheek – přednesli program z české a americké písňové tvorby: od A. Dvořáka výběr z cyklu Šestero písní podle Rukopisu královedvorského, Biblických písní, cyklus Nový Špalíček B. Martinů, dva spirituály, dvě písně G. Gershwin a Písně šaška E. W. Korngolda. Zazněl rovněž Ježkův klavírní foxtrott Bugatti step. Umělci tak vzdali poctu českým autorům, žijícím v USA. Symbolicky připomenuli i tvůrce našeho státu T. G. Masaryka lidovou písní Tatičku starý náš a variací na ni – klavírní interludium „Posmrtnou variací“, kterou v den úmrtí TGM složila Vítězslava Kaprálová. Pořad nebyl jen přátelským gestem sympatických amerických umělců. Jejich přednes, výraz a výborná čeština svědčí o tom, že tuto hudbu interpretují s pochopením a radostí. Výkony doplnilo průvodní slovo dr. Cheeka, který je velkým propagátorem české hudby. Studoval český operní repertoár v Národním divadle pod vedením dirigenta Bohumila Gregora. Učil, hrál i přednášel na masterclassech (včetně konzervatoře v Praze) a spolupracoval s řadou zpěváků na festivalech a divadlech po celém světě. Vede přednášky nejen pro zpěváky, ale i klavíristy pod názvem „Český vokální repertoár“. V Národním divadle byl roku 2015 oceněn čestným diplomem za propagování české hudby a kultury. Od roku 1994 učí na Michiganské univerzitě ve městě Ann Arboru. Zde uspořádal roku 2015 týdenní festival z tvorby V. Kaprálové u příležitosti jejího stého výročí narození. Vzácná iniciativa ve prospěch české hudby!

*zleva: americký tenorista Benjamin Berman, americký klavírista a pedagog Timothy Cheek, Mgr. Jarmila Mráčková a Ing. Josef Kaprál
Vila Tugendhat v Brně, 15. října 2018*

**Čtvrtý ročník Festivalu
klavírní instruktivní literatury Gradus ad Parnassum,
věnovaný osobnostem a dílu V. Kaprálové a B. Martinů
Eliška Novotná**

Mimořádnému zájmu pedagogů Základních uměleckých škol nejen Moravskoslezského kraje se těšil letošní ročník Festivalu Gradus ad Parnassum, který proběhl ve dnech 1. a 2. února 2019. Přijelo bezmála 50 učitelů klavíru, kteří vyslechli interpretační seminář vedený Ivo Kahánkem, přednášku

o klavírním díle Vítězslavy Kaprálové i Bohuslava Martinů z pera Ivany Kaliny Tabak a mnozí z nich také koncert ve Studiu 1 Českého rozhlasu Ostrava. Byl to jistě oblíbený Martinů, který přitáhl takovou pozornost. Vždyť i děti, které hrály na semináři a na závěrečném koncertě, bylo dvacet! Úspěch Festivalu ale jednoznačně spočívá především ve způsobu výuky klavíristy Ivo Kahánka, který s mimořádným citem pro dětskou duši a s jasnou hudební představou inspiroval všechny přítomné. Bezesporu také nově udělená akreditace Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy pro další vzdělávání pedagogů přispěla k hojně účasti publika. V něm samozřejmě zasedli také studenti Katedry klávesových nástrojů Fakulty umění Ostravské univerzity, někteří z nich také konzultovali svá provedení skladeb Martinů a Kaprálové na interpretačním semináři a poté si vyzkoušeli atmosféru natáčení v rozhlasovém studiu. Velmi nás těší, že z řad studentů a absolventů Katedry klávesových nástrojů přicházejí pedagogové, kteří svou aktivní přítomností na Festivalu deklarují velký zájem o umělecko-pedagogickou problematiku a neváhají se dále vzdělávat.

Jeden z nejzajímavějších momentů, se kterým se setkáváme během festivalových dní, je propojení vnímání, interpretace, zkušeností a pedagogických postupů napříč mezi generacemi klavíristů. Do koncertního sálu Fakulty umění přicházejí se svými učiteli zástupci nejmladší generace klavíristů, aby předvedli své dosavadní umění a posunuli se dál jak v interpretaci daných skladeb, tak obecně ve svém vývoji. Spolu s nimi zde ale vystupují studenti, kteří se již rozhodli pro profesionální spojení svého života s hudbou, přicházejí z konzervatoří, ale zejména právě z pořádající Katedry klávesových nástrojů Ostravské univerzity. Na závěrečném koncertě pak doplňují řady interpretů univerzitní pedagogové, jimž je svěřeno samotné finále Festivalu. Letos se hrála díla mezi pedagogy i žáky velmi oblíbeného Bohuslava Martinů a o něco opomíjenější, ale neméně zajímavé skladatelky Vítězslavy Kaprálové. Samozřejmě nechyběly ukázky z frekventovaného cyklu *Loutky*, ale vyslechli jsme také *Čtyři kusy pro klavír*, některé části cyklu *Jaro v zahradě*,

Sonatinu pro dvoje housle a klavír, Carillon z Film en miniature, z rozlehlejších cyklů to byla Okna do zahrady, Motýli a Rajky, výběr z Etud a Polek a České tance pro dva klavíry. Z díla Vítězslavy Kaprálové zazněla téměř všechna dílka ze sešitu Skladby z dětství, Dubnová preludia a 1. věta ze Sonáty Appassionaty.

Foto Ostravská univerzita

Na závěr interpretačního semináře jsem se zeptala Ivo Kahánka na jeho názor na hudbu Bohuslava Martinů – především tu věnovanou klavíru: Často jsi během semináře zmiňoval specifika hudby Bohuslava Martinů – organizaci jeho skladeb do jakýchsi „boxů“, sborovou či kvartetní sazbu melodických částí jeho skladeb, rozdily mezi romantickou fakturou (trojboj soprán, bas a střední hlasy) a právě fakturou u Martinů. Vnímáš ještě další uchopitelné specifikum jeho hudby? Co konkrétně se při studiu jeho skladeb můžeme naučit?

Ivo Kahánek: Myslím si, že Martinů jako skladatel využitelný v instruktivním prostředí je úplně fantastický, protože nabízí na jednu stranu ty nejčistší základní hudební problémy, na druhé straně ale většinou v poněkud zakódované formě. To je nutné rozkódovat a hierarchizovat. Martinů má tu

vlastnost, že je tak trochu posedlý motorikou a neustálým posouváním rytmu. Myslím si, že to byl velmi hravý člověk, tipoval bych, že měl rád šachy a pěstoval zálibu v hlavolamech. To je jedna jeho stránka, ale zároveň to byl člověk, který navzdory své určité introverzi musel být vnitřně velmi vřelý. Takové vlastnosti nejsme zvyklí přičítat jedné osobě, ale on je v té jedné osobě měl a má je i ve své hudbě. Jeho hudba je velmi různorodá – je zde mnoho momentů, které můžeme řešit, a na kterých se můžeme něco nového naučit. Ve své hudbě Martinů zahrnuje problémy více stylových období.

Ivo Kahánek jako pedagog, foto Ostravská univerzita

Jednak je to jeho skrytá horizontalita, skrytá zpěvnost, kterou má navzdory rozdělení do různých taktů a navzdory různým rytmickým figurám, které takovou interpretaci komplikují a odvádějí interpretovu pozornost. Je nutné vidět, co je kořenem hudby. Často je tímto kořenem právě zpěvnost. Druhá věc je obecně problém drobných not ve skladbách Bohuslava Martinů. Velice často píše do těch „koster skladeb“ spoustu drobných not, které když se neošetří, tak v souvislosti s tím v jaké poloze jsou napsány a jak moc jich je, velmi často přehluší zbytek a hudba v tu chvíli ztrácí svou vertikálnost

i horizontální strukturu a přehlednost. To je velký úkol pro interpreta, někdy to ale není zcela zjevné, někdy je to dokonce sporné – zejména v těch vrcholných skladbách. Je na interpretovi, aby zjistil, co měl Martinů s drobnými notami na mysli. Někdy jsou skutečně nositelkami motoriky, která je v popředí, ale pak jsou místa, kde skrytá motorika je jen jedním z náladových odstínů, má dělat nějakou nervozitu nebo směřování, v některých Martinů skladbách tyto drobné noty tvoří dohromady barvu. Ale na pohled to všechno vypadá jako „šestnáctky“. Pokud klavírista správně nasměruje hudební zúročení drobných not, zvyšuje fantazijní potenciál hudby, ale objeví i mnohé možnosti nástrojové.

Martinů byl velmi plodný skladatel, který zasáhl snad do všech hudebních žánrů. Úkolem pedagoga je doporučit žákovi poslech podobně koncipované skladby pro jiný nástroj, než je klavír. Klavír je všeobjímající nástroj, ale je potřeba mít zvukové představy z jiných nástrojů, aby bylo možné tuto barevnou všestrannost realizovat. Bylo by moc dobře, kdyby každý pedagog dokázal rozkódovat ty kombinatorické a matematické nástrahy, které Martinů klade do cesty, aby nezakryly to, že Martinů je opravdu ryze cítícím muzikantem. Ve většině jeho skladeb je přirozená, přirozeně cítěná muzikalita a emocionalita, ať je to sebesthorší rytmicky, tak vždy hledejme tuto složku, která by měla z hudby Bohuslava Martinů vysvítat a být pouze ozdobená těmi rytmickými „fórky“. Ty jsou ve skladbách pouhou nadstavbou, muzikalita je to hlavní.

Pevně věřím, že právě k rozvíjení muzikality u dětí a k rozšíření jejich obzorů přispěl i letošní ročník Festivalu Gradus ad Parnassum. Pro jejich pedagogy a všechny nás posluchače pak byl velmi inspirujícím zážitkem, který nás snad bude naplňovat až do příštího ročníku, který opět proběhne v době pololetních prázdnin na Fakultě umění Ostravské univerzity.

*Autorka článku vyučuje hru na klavír na Katedře klávesových nástrojů
Fakulty umění Ostravské univerzity
Text převzat z časopisu Martinů Revue 2019/ 1, s. 14–15*

***Julietta* Bohuslava Martinů poprvé v Ostravě**

Národní divadlo moravskoslezské uvedlo v dubnu ostravskou premiéru lyrické opery Bohuslava Martinů *Julietta aneb Snář, H 253*. Režie se ujalo duo SKUTR – Martin Kukučka a Lukáš Trpišovský, hudebního nastudování Jakub Klecker, scény Martin Chocholoušek, kostýmů Simona Rybáková a vedení sboru Jurij Galatenko. Přinášíme reflexi ostravského představení z pohledu několika recenzí.

Martinů Julietta okouzila Ostravu

MARTIN JEMELKA

[...] Nejenže to byla premiéra povedená a zdařilá, ale troufal bych si říci, že dokonce přelomová, a to především díky jevištnímu ztvárnění inscenačního kvarteta SKUTR (Martin Kukučka a Lukáš Trpišovský, režie), Martin Chocholoušek (scéna) a Simona Rybáková (kostýmy). [...] Škoda, že ta podívaná trvala jen tři hodiny. [...] V nejlepší slova smyslu spolehlivou oporou první premiéry bylo hudební nastudování Jakuba Kleckera a v současných českých poměrech prvoligové obsazení premiérového pěveckého týmu. Titulní dvojice Kateřina Kněžíková (Julietta) a Luciano Mastro (Michel), který dostal při premiéře přednost před alternujícím Jorge Garzou, byla dokonale sžitá a srostlá. Paní Kněžíková po rolích v operách Smetanových a Dvořákových na jevišti dospěla a vyzrála v krásnou a silnou ženu, která má daleko k impresionisticky éterické víle. Její Julietta je spíše Salome než Mélisande, Juliettino pohrdavé odmítnutí Michela jako vycpaného krokodýla zabolí všechny muže v hledišti a nemůže skončit jinak než střelbou... Luciano Mastro mě překvapil jak českou deklamací, tak prosluněným témbrem a činoherním herectvím, které mělo daleko k některým jeho starším toporným rolím. Dvojici Kněžíková-Mastro byla radost poslouchat, radost na ni pohledět. [...] Nová ostravská inscenace tříaktové opery Julietta Bohuslava Martinů si rozhodně zaslouží být viděna a slyšena.

www.casopisharmonie.cz, 12. dubna 2019

Ostravská Julietta velmi zdařile balancuje na hranici mezi snem a realitou

MILAN BÁTOR

[...] Režijní duo SKUTR Martina Kukučky a Lukáše Trpišovského postavilo svou premisu k Juliettě na střetu reality s imaginací. Snažilo se operu převyprávět jako básnický obraz, jehož sémantické pole významů je neustále rozrušováno novými a novými symboly a metaforami. Jejich smyslem není

dobrat se nějakého závěru, ale poukázat na složitost, vrstevnatost a svým způsobem neuchopitelnost světa, v němž žijeme. [...] Vizuálním pilířem ostravské inscenace je skvělá scénografie Martina Chocholouška. [...] Scénografii sekundují výtvarně nádherné kostýmy Simony Rybákové, jejichž barevné ladění a funkčnost ideálně vystihují zvláštní atmosféru opery. [...] Právě hudba Martinů v sobě destiluje neuvěřitelnou škálu barev a symbolů a je důsledným završením principů, které skladatel rozvíjel v předchozích operách. Přesné, pozorné vedení a nastudování Kleckera vykřesalo z hudby vše podstatné v koncentrované podobě.

www.ostravan.cz, 12. dubna 2019

Julietta v provedení Doubravky Součkové

Ostravská Julietta - surrealismus s lidskou tváří a s úsměvem

PETR VEBER

[...] Režiséri přinesli neotřelé nápady, jak znázornit situace bez smyslu, jak odlehčit bezvýsledné hledání ideálu ženy – osudové vidiny, jak potlačit temnou přízračnost a bezvýchodnost. I když některé postavy jakoby neměly tváře, tak režie pojala surrealismus jednoznačně polidštěně, chápavě a hlavně s příjemnou, větší než malou špetkou humoru. Juliettu Bohuslava Martinů inscenovali, řečeno dvěma slovy, neokázale dokonalou. Jakub Klecker je s taktovkou v ruce

plně podpořil. A zúčastnění zpěváci jejich představu plnili evidentně s chutí. Kateřina Kněžíková (Julietta) dává postavě všechn svůj temperament a šarm, které pokrývají krásně široké spektrum od koketnosti přes laskavost až po zuřivost. A dává také Juliettě v hlasu otevřené křišťálové tóny, krásně proteplený spodní rejstřík, upřímný i záhadný výraz a jasnou dikci. Není éterickým preludem, ale mladou ženou, chvíli kontaktní, chvíli unikající, chovající se stejně nevyzpytatelně jako ostatní obyvatelé podivného města bez paměti. [...] Tenorista Luciano Mastro jako Michel zazářil znělým hlasem, uvěřitelným herectvím i výbornou češtinou. [...] Ostravská inscenace je vzácným příkladem krásného souladu mezi děním na jevišti a textem libreta. I když je místy režijní vizuální řešení třeba překvapivé, nejde proti slovům. Vyvolává to potěšení!

www.klasikaplus.cz, 12. dubna 2019

Alžběta Vomáčková (Hadač z ruky) a Luciano Mastro (Michel)

Úvaha a trochu vzpomínání nad snovou Juliettou aneb Proč je dobré jet do Ostravy

OLGA JANÁČKOVÁ

[...] Vizuální složka inscenace má neobyčejnou moc. [...] Všem účinkujícím je ostatně výborně rozumět – veliká vzácnost! [...] Inscenace upoutává už od

prvního tónu svou soustředěností a mimořádnou chutí do hry u všech zúčastněných. Přenáší to pozitivní energii na obecenstvo a uvolněné herectví podněcuje také hlasovou výrazovou sdělnost. Dirigent Jakub Klecker se s Juliettou setkal už při brněnské inscenaci, tehdy v nekrácené podobě. Jeho pojetí je tu hodně kontrastní, až silově živelné, avšak s patřičnými ztišeními v lyrických pasážích. Dobře si rozumí s poetikou dvojice Skutr. [...] Jste-li jen trochu vnímaví, pak vás inscenace povede. Je viditelně a slyšitelně myšlenkově a emocionálně přesvědčivá. [...]

www.casopisharmonie.cz, 15. dubna 2019

Text převzat z časopisu Martinů Revue 2019/ 2, s. 18

Obec Tři Studně otvírala studánky

Marcela Klímová

Konečně po dlouhých a vydatných deštích zasvitlo sluníčko i nad paloučkem v lese u Tří Studní nedaleko Nového Města na Moravě na Vysočině, kde se každoročně o poslední květnové sobotě pořádá Otvírání studánek.

*Sbor ZUŠ Bohuslava Martinů z Poličky
vedoucí Petra Bošítková*

V sobotu 25. května 2019 v lesním areálu u studánek Barborky a Vitulky zahájila slavnost Monika Halvová. O historii dávné lidové tradice promluvil starosta obce Miloš Brabec, současně připomněl 110. výročí narození básníka Miloslava Bureše, jenž napsal na břehu rybníka Sykovce báseň, kterou později zhudebnil Bohuslav Martinů jako kantátu „Otvírání studánek“. Starosta obce rovněž připomenul 60 let od úmrtí autora hudby kantáty.

*Ženský pěvecký sbor Akordum z Uhříněvsi
sbormistr Ondřej Kunovský*

Následovalo uvedení kantáty v provedení ZUŠ Bohuslava Martinů z Poličky pod vedením sbormistryně Petry Bošťíkové. Zpívaly děti ve věku od 6 do 15 let, dokonce byly mezi nimi dvě vietnamské dívky. Jejich pěvecký výkon a k tomu ještě taneční vyjádření bylo půvabné a dokonalé, aplaus nebral konce.

Následující skladbu Petrklíč od Bohuslava Martinů předvedl ženský pěvecký sbor Akordum z Uhříněvsi, které nastudoval sbormistr Ondřej Kunovský. Dále účinkoval folklorní soubor Borověnka ze Štěpánova s pásmy Královnička, Já do lesa nepojedu a Pradlenky, jehož vedoucí byla Bohumila Blechová. Mezi tančícími byli dokonce tři chlapi.

Je velká radost, duševní pohoda a uspokojení vidět a slyšet, jak naše mladá generace umí zpívat, přednášet, tančit a své umění i radost předávat přihlížejícím. Slavnost se konala za finanční podpory Města Polička, Kraje Vysočina a Fondu Vysočiny.

Muzikolog Jaroslav Mihule se stal čestným občanem města Polička

Monika Holá

Čestné občanství v České republice udělují města či obce osobnostem, které se významnou mírou zasloužily o prestiž města. Město Polička dosud udělila čestné občanství jen čtyřem osobnostem: Tomáši G. Masarykovi, Edvardu Benešovi, Bohuslavu Martinů a jeho ženě Charlotte Martinů. Poslední z nich bylo uděleno v roce 1975, od té doby dlouhých 44 let nikdo toto ocenění nezískal. Až v květnu 2019 získal čestné občanství města Polička pražský muzikolog, profesor Jaroslav Mihule. Bylo mu uděleno „jako projev úcty a díky za jeho celoživotní mimořádné zásluhy o odborné propagování osobnosti a díla poličského rodáka Bohuslava Martinů doma i v zahraničí“.

Jaroslav Mihule patří k předním českým odborníkům specializujícím se téměř výlučně na život a dílo Bohuslava Martinů. Skladateli zasvětil celý život a na svém kontě má přes jedenáct knižních publikací věnovaných Martinů a další dvacítku odborných studií, které se zabývají buď přímo tímto skladatelem, nebo příbuznými tématy. Když v roce 1974 vyšla první

monografie Jaroslava Mihuleho *Bohuslav Martinů. Profil života a díla*, byla jednoznačně nejfundovanější prací o skladateli. Do té doby o Martinů psal pouze Miloš Šafránek, jenž sice skladatele znal osobně, ale nebyl profesí muzikolog. V roce 2002 vyšla zcela nová a rozsáhlá monografie Jaroslava Mihuleho pod názvem *Martinů. Osud skladatele*. V ní autor pozoruhodně rozšířil svou původní práci. V *Osudu skladatele* nalezneme každičký detail ze života i díla Martinů, autor předkládá informace z kronik, matrik, úředních dokumentů, ze starých ročníků novin a časopisů, ale též ze soukromé korespondence, čerpá dokonce z do té doby nikdy nepublikovaných rukopisů, držených v soukromých rukou. A o rovných patnáct let později, na sklonku roku 2017 – a to dokonce přímo k narozeninám skladatele – vyšlo 8. prosince nové přepracované vydání Mihuleho knihy *Martinů. Osud skladatele*. Výpravná publikace slučuje všechny klady předchozích autorových prací, které oživuje četný obrazový materiál (ten v předchozí publikaci chyběl). Jaroslav Mihule navíc text monografie revidoval a doplnil o řadu nových informací – ve svém výsledku by se tak dalo hovořit téměř o práci nové.

Jaroslav Mihule, foto CBM Polička

Zmíněné publikace patří ke stěžejním, byť ne jediným autorským pracím profesora Mihuleho. O propagování osobnosti Bohuslava Martinů se zasloužil i v dalších oblastech aktivit: stál u zrodu Společnosti Bohuslava Martinů (existující dodnes a mající hned čtyři pobočky v Praze, Brně, Poličce a ve Zlíně), byl členem správní rady Martinů Stiftung se sídlem ve švýcarské Basileji a místopředsedou podobné rady Nadace Bohuslava Martinů v Praze; byl zván k přednáškové činnosti na univerzitách doslova po celém světě, aktivně se účastnil celosvětových muzikologických konferencí. Na svém kontě má profesor Mihule i řadu ocenění, mj. Zlatou medaili Univerzity Karlovy 1994, cenou Classic '95 za životní dílo a další. V roce 2015 mu byl udělen Pamětní list Města Poličky a také Pamětní list Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy. Nejnověji byl oceněn na sklonku roku 2018 Výroční cenou Bohuslava Martinů za celoživotní zásluhy při vědeckém zhodnocení, šíření a uplatnění skladatelova díla, udělovanou Nadací Bohuslava Martinů.

Slavnostní akt udělení čestného občanství v Poličce proběhl při zahajovacím koncertu letošního ročníku festivalu „Martinů Fest“ v neděli 5. května 2019. Z rukou starosty města Jaroslava Martinů převzal oceněný Jaroslav Mihule nejen listinu čestného občanství města Polička, ale také speciální „klíč od domova“ – řečeno slovy básníka Miloslava Bureše z proslulé Martinů kantáty Otvírání studánek – s přáním, aby se „domů“ do Poličky Jaroslav Mihule vracel často a rád i v budoucnu. *„Přijímám občanství města Poličky s pokorou a jen si v duchu připomínám své první cesty do Poličky, mířící v padesátých letech k paní Marii Martinů, skladatelově sestře, a k její přítelkyni a opatrovnici, paní Marušce Pražanové, které za mého přihlížení na singrovce obšívaly jednotlivé dopisy skladatele do průsvitného pouzdra na ochranu před nekulturními muzikology. Loučil jsem se s Bohuslavem Martinů při jeho odchodu v srpnu 1959 u rozhlasového mikrofonu na Vinohradech a hlas se mi trásl dojetím. Ted' tedy přichází tečka za tímto osobním příběhem. Děkuji za vše moc, nemusím snad říkat, jak Poličku miluji a jak jsem během*

posledních sedmdesáti let (!) do ní vrostl,“ uvedl ke svému jmenování Jaroslav Mihule.

Svůj osobně vřelý vztah k městu prokázal profesor Mihule ihned konkrétním činem, předáním vzácného daru Městskému muzeu a galerii Polička. Do martinůvských sbírek věnoval tištěné libreto k opeře *Julietta* Bohuslava Martinů s vlastnoručními rukopisnými vpisky skladatele. Julietta patřila k nejmilejším autorovým operám, byl na své dílo velmi pyšný a celý život se k němu vracel. Výtisk libreta Martinů údajně objevil u trafikanta na ulici v Paříži. Padesátistránkový tisk, jenž na titulní straně nese označení *Georges Neveux: Juliette ou la clé des songes*, byl vydán v roce 1930. Martinů jej při přípravě opery studoval velmi pečlivě, o čemž svědčí řada škrťů, vpisků tužkou, perem i barevné podtržení důležitých částí. Libreto, které se nyní díky daru prof. Mihuleho dostalo do Poličky, vlastnila po smrti skladatele jeho manželka Charlotte Martinů, od níž jej obdržel právě J. Mihule. A díky jeho šlechetnému daru nyní zdobí martinůvské sbírky poličského muzea.

*Předání daru pro muzeum do rukou ředitele D. Junka
foto CBM Polička*

Poličská výstava *Básník z Vysočiny Miloslav Bureš*

Monika Holá

Miloslav Bureš je vedle Bohuslava Martinů další významnou osobností, pocházející z Poličky. V Poličce se oba umělci narodili, a i když větší část života žili mimo rodné město, nakonec se sem oba dva po svém úmrtí vrátili a jsou zde pohřbeni. A u obou si v jednoletém odstupu připomínáme kulatá výročí narození i úmrtí. Zatímco u Bohuslava Martinů je to letos rovných 60 let od jeho smrti a příští rok to bude 130 let od narození, u Miloslava Bureše to bylo vloni rovných 50 let od úmrtí a letos si připomínáme 110 let od jeho narození. Pro oba umělce je příznačná především pětiletá spolupráce, díky níž vznikla čtveřice tzv. Vysočinských kantát.

Městské muzeum a galerie Polička a Centrum Bohuslava Martinů v Poličce

Básník z Vysočiny Miloslav Bureš

28. 9. – 29. 12. 2019
výstavní sály muzea Polička

Miloslav Bureš je vedle Bohuslava Martinů další významnou osobností, pocházející z Poličky. Ostatně, společného mají oba umělci více: krom stejného místa narození i místa posledního odpočinku oba umělci nade vše milovali Vysočinu. Básníka z Vysočiny Miloslava Bureše jako člověka, umělce i spolupracovníka Bohuslava Martinů blíže představí nová výstava.

Vernisáž se koná 28. 9. 2019 ve 14.00 hodin. Z básnického díla M. Bureše ukázkou přednese Lubomíra Sonková za hudebního doprovodu Leoše Černého (viola).

Otevřeno: úterý – neděle 9.00 – 16.00 hod. / www.cbmpolicka.cz

foto CBM Polička

Spolupráce Bureše a Martinů započala v roce 1955, přičemž se znali již ze třicátých let, kdy Martinů, tehdy již trvale žijící ve Francii, jezdíval domů do Poličky na prázdninové měsíce a jako umělce „z velkého světa“ jej obdivovala řada mladých nadšenců. Mezi ně patřil i Miloslav Bureš, jenž svůj obdiv zhmotnil i do několikeré dedikace svých raných básnických sbírek skladateli. Martinů si na něj ovšem jmenovitě nevzpomínal, což dokládá jeho dotaz v dopise sourozencům: „*Kteří to jsou Burešovi, znáte je?*“ z července roku 1955, poté, co poštou obdržel od Miloslava Bureše jeho *Píseň o studánce rubínce*, kterou mu nabídl ke zhudebnění. Zasláné verše skladatele velmi zasáhly, reagoval obratem: „*Vaše báseň o Studánce se mne hluboce dotkla nejen proto že máte rád Vysočinu ale i proto že je krásná. Mnoho vzpomínek vyvolala a drahých. Ovšem že na ni napíšu hudbu, tak krásný text se nenajde každý den.*“ A ještě v tom měsíci na zasláné verše, které dle svého cítění drobně upravil, zkomponoval své vrcholné dílo, kantátu *Otvírání studánek*. Po jejím velmi úspěšném provedení v lednu 1956 v Poličce následovala další spolupráce obou umělců, vznikly kantáty *Legenda z dýmu bramborové nati*, *Romance z pampelišek* a *Mikeš z hor*.

Osobnost Miloslava Bureše je všeobecně známa právě spoluprací s B. Martinů, téměř neznámý je ale jeho další bohatý literární odkaz. Jako autora celkem 43 vydaných básnických, ale i prozaických děl jej představuje nová výstava v Městském muzeu a galerii Polička (**28. 9. - 29. 12. 2019**). Je rozdělena do tří částí: vedle podrobného vhledu do tvorby autora výstava návštěvníky seznamuje také s životními etapami básníka, o nichž se mnoho neví. Pro výstavu byly získány unikátní vzpomínkové momenty z pozůstalosti jeho spolužáka z gymnázia, které vtipně glosují jejich studentské soužití. Jeho život dokresluje i osobní vzpomínka dcery Jany, kterou sepsala přímo pro účely výstavy. Poslední část expozice je logicky věnována spolupráci s Bohuslavem Martinů a představuje řadu zajímavých hudebních i výtvarných děl či projektů, které v průběhu let vznikly jako přímá reakce na společné dílo obou umělců.

Uctění šedesátého výročí úmrtí B. Martinů v Poličce

Monika Holá

Letos je to rovných 60 let, co zesnul Bohuslav Martinů, a také 40 let od převezení jeho ostatků ze Švýcarska do Československa a jejich uložení do rodinného hrobu v Poličce. Jak k těmto okolnostem došlo? Když Bohuslav Martinů 28. srpna 1959 zemřel ve švýcarském Liestal, byl pro rodné Československo „persona non grata“. Neuposlechl totiž výzvu k návratu do protektorátní vlasti v roce 1939 a zůstal trvale v zahraničí i po válce, což vládnoucímu režimu nebylo po vůli.

Sám vyslovil přání, že chce být pohřben tam, kde trávil poslední měsíce života a cítil se tam nejspokojeněji – na Schönenbergu, soukromém pozemku jeho přítele a mecenáše, dirigenta Paula Sachera. Tam byl také opravdu pohřben a jeho ostatky zde zůstaly dlouhých dvacet let. V roce 1979 se ale kulturně-politická situace změnila, a tak bylo skladatelovo tělo exhumováno a převezeno do rodné Poličky. Stalo se tak navzdory nesouhlasu manželů Sacherových a po dlouhých měsících vyjednávání se švýcarskou stranou již na politické úrovni. Svou míru podílu na tomto měla zejména vdova po skladateli, paní Charlotte Martinů. Ta totiž toužila být pohřbena po boku svého chotě, což bylo na Schönenbergu z více důvodů vyloučeno. Naopak v Poličce – byť byla cizinka – jí byla tato možnost přislíbena.

Přibližně tříletá jednání s paní Martinů přinesla kýžené výsledky pro obě strany: Charlotte byla dle svého přání v prosinci 1978 pohřbena v Poličce v rodinném hrobě rodiny Martinů, kam byly po devíti měsících, přesně dvacet let po úmrtí, uloženy i ostatky jejího manžela. A ve prospěch Československa na oplátku paní Charlotte změnila necelé dva roky před smrtí svou závěť. Jako bezdětná vdova odkázala téměř veškerá autorská majetková práva po manželovi pražské Nadaci Bohuslava Martinů. Její rozhodnutí ovlivnilo více faktorů, zejména nenásilné, avšak cílené působení ze strany československého státu. Ten

ji prostřednictvím Českého hudebního fondu v posledních několika letech opakovaně utvrzoval o kulturně-politické změně nahlížení na osobnost a dílo jejího manžela, které již není tabuizováno, naopak se těší stále většímu zájmu kulturní veřejnosti. Paní Martinů byla zvána na prestižní festivaly a přislíbeno jí bylo založení společnosti, která bude Martinů dílo propagovat. Tak se i stalo: 21. února 1977 byla založena Společnost Bohuslava Martinů v Praze, jejíž čestnou členkou se Charlotte stala. Vznikly pobočky společnosti v dalších městech: v roce 1978 v Brně, 1979 v Poličce a 1980 v bývalém Gottwaldově (dnes Zlíně). Právě poličská pobočka SBM si letos připomněla 40 let své existence. Při této příležitosti vydala ve spolupráci s Centrem Bohuslava Martinů v Poličce tištěný zpravodaj mapující čtyřicetileté aktivity místní pobočky. Jeho autorkou je současná předsedkyně poličské pobočky SBM a pedagožka místního gymnázia Ellen Erbesová. Vydání bylo úmyslně načasováno o dva měsíce později oproti přesnému datu vzniku pobočky (27. 6. 1979) a směřováno k celostátnímu setkání poboček Společnosti Bohuslava Martinů, které proběhlo přesně v den výročí úmrtí skladatele. Setkání na celorepublikové úrovni a u slavnostní příležitosti skladatelova výročí bylo konáno historicky poprvé. Není tedy divu, že se setkalo s velkým zájmem a hojnou účastí svých členů i čestných hostů.

Program uctění památky úmrtí B. Martinů v Poličce byl koncipován jako přehlídka aktivit více místních organizací. V rámci multižánrového festivalu Polička 555 zazněl v poličském kostele sv. Michaela dne 25. srpna 2019 koncert Pěveckého sdružení moravských učitelů s různorodým repertoárem, včetně skladeb Bohuslava Martinů. Napjatě očekávaným bodem přehlídky bylo promítnutí dokumentu amatérského filmaře Petra Vorlíčka pod názvem *Jsem doma*, a to o dva dny později – 27. srpna, pořádané Spolkem Náš Martinů. Autor byl jediný, kdo s kamerou zaznamenal některé okamžiky převezení, slavnostního ceremoniálu a uložení ostatků B. Martinů v Poličce. Jde tedy o jediné dochované, dosud známé, filmové záběry z akce, což je jejich nesporné

unikum. Ti, kdo očekávali velkolepý dokument, byli pravděpodobně zklamáni. Celková délka promítání nepřekročila dvacet minut a krom ceremoniálu ukládání ostatků skladatele, byly záběry soustředěny na pokládání moderního náhrobku na rodinný hrob o pět let později a také na otevření nové stálé expozice o životě a díle B. Martinů v roce 1984.

*Ředitel Nadace B. Martinů prof. J. Hlaváč při slavnostním projevu
foto CBM Polička*

Vrcholnou akcí přehlídky byl pietní akt u hrobu skladatele v den jeho úmrtí spojený s komorním koncertem. Za zvonění zvonů z místa, kde se skladatel narodil – z věže kostela sv. Jakuba – začal ceremoniál položení věnců a uctění památky Bohuslava Martinů, v rámci kterého přednesl krátkou, ale působivou řeč ředitel Nadace B. Martinů v Praze prof. Jiří Hlaváč. Následoval komorní koncert nazvaný *Píseň domova*, konaný v přilehlém kostele sv. Michaela. Vznikl u příležitosti 50. výročí úmrtí skladatele jako autorské pásmo herce Alfréda Strejčka a skladatele Jaroslava Krčka, v současnosti byl textově drobně obměněn citacemi z poezie a korespondence Bohuslava Martinů

a Miloslava Bureše. Niterná interpretace byla dílem brněnských umělců Lubomíry Sonkové (recitace) a Leoše Černého (viola). Celkově napomohla k neokázalému, ale důstojnému i působivému uctění památky úmrtí slavného poličského rodáka.

Doprovodnou akcí přehlídky byla nová instalace loňské výstavy kreseb skladatele s názvem *Martinů obrázky kreslíci*, realizovaná Městským muzeem a galerií Polička. V průběhu měsíce srpna si mohli návštěvníci prohlédnout její stěžejní část, doplněnou oproti minulosti o zcela nový oddíl, věnující se okolnostem převozu ostatků skladatele ze Švýcarska do Československa. A protože Polička je na odkaz svého rodáka patřičně hrdá, byla místa spojená se skladatelem smutečně vyzdobena: na městském úřadě, kulturním Tylově domu a budově Centra B. Martinů byly vyvěšeny prapory připomínající dvouleté výročí skladatele. V den úmrtí byl na budově Centra B. Martinů navíc vztyčen i prapor smuteční. Květinovými věnci byly kromě rodinného hrobu dozdobeny také prostory u vstupu do kostela sv. Jakuba a původní rodinný náhrobek, umístěný nyní v atriu Centra B. Martinů.

Bohuslav Martinů patřil Brnu

Václav Věžník

Velký a originální komponista Bohuslav Martinů mohl počítat s tím, že Brno bylo jeho mateřským divadlem a zůstalo mu věrnou scénou, dokud bylo v rukou umělců, kteří tohoto skladatele považovali vedle Janáčka za domácího koryfeje, s nímž se ve svém dramaturgickém plánu rádi chlubili. V Brně bylo uvedeno celé jevištní dílo tohoto „moravského“ skladatele.

Ve své autobiografii Bohuslav Martinů totiž nazýval svoji rodnou Poličku „malým horským městečkem“ a dodával významně, že „geograficky leží v Čechách, ale efektivně je to vlastně už Morava“. A básník Petr Křička k tomu dodával „... Nejsou to hory, které tarasí, rozhraničují, oddělují a rozdělují, je to

pahorkatina, která spojuje a sjednocuje Čechy, živel mužný, aktivní a Moravu, zemi citovější a něžnější...“.

Podobně jako Janáčkově byla i pro Martinů lidová píseň zdrojem projevu srdce i duše a nepřestala být ani v jeho pozdějším dlouholetém zahraničním pobytu. Přesto instinktivně tíhnul k románské kultuře a kladl si sám otázku: „Byl snad některý z mých předků původu italského, francouzského nebo španělského?“. Instinkt ho vedl správným směrem k fantasmii, pravdivosti a především k humoru. Patřil k těm geniům hudebního nebe, kteří svoji velikost a dramatickosti potvrzovali také tvorbou veseloherní, jejíž nápaditost a vynalézavost je vlastně základem divadelního projevu!

Miriam Šupurková – Ariadna Olomouc (1963)

Tím vším byl mi Bohuslav Martinů skladatelem čistého srdce a velké tvůrčí i divadelní fantasmie. Měl jsem to štěstí, že jsem v době svého tvůrčího

působení v rodném Brně, zastihl dramaturgickou éru Václava Noska, jemuž byla opera dvacátého století nutným a základním kamenem operní budoucnosti. Za své režijní praxe, jsem se dostal k dílu Bohuslava Martinů jedenáctkrát, v Brně většinou s dirigentem V. Noskem. V roce 1960 jsem režíroval operu Hlas lesa s komedií Dvakrát Alexander.

V. Krejčík, C. Strádalová – Dvakrát Alexander, Brno 1964

Hlas lesa, Brno 1964

Při těchto roztomilých veselohrách se mnou spolupracovali výborní moravští výtvarníci Bohdan Lacina a Jiří Hadlač. S dirigentem Jiřím Pinkasem jsme naši dobrodružně vzniklou „Komorní operu“ Veselohru na mostě vyvezli v prosinci roku 1964 do Itálie. Hráli jsme operu Bohuslava Martinů spolu s operou Manuela de Falla Loutky dona Pedra a baletem Entrácte Ernesta Hallftera, který vlastně celý zájezd zorganizoval. Navštívili jsme deset italských měst včetně Říma, Milána a skončili jsme dva dny před Štědrým dnem v Donizettiho Bergamu. První operu Bohuslava Martinů – Voják a tanečnice – jsem měl příležitost inscenovat v Olomouci v roce 1966 s výtvarníkem Josefem A. Šálkem a dirigentem Pavlem Pokorným. Vytvořili jsme muzikálovou inscenaci s velmi roztančenou, skvělou choreografií Rudolfa Karhánka. Na premiéře jsme měli vzácnou návštěvu, přijela paní Martinů s muzikologem Harry Halbreichem a se světoznámým pěvcem Pavlem Ludikarem. Všichni tři mi kladli na srdce, abych inscenoval celé dílo Martinů. To ovšem nikdy nezáleží na rozhodování režiséra, a tak mohu jen děkovat osudu, že jsem se po všech těch radostných komediích dostal nakonec také k jeho velkým a citově bohatým dílům – Řeckým pašijím a Ariadně. Martinů v těchto dílech potvrdil můj starý zkušenostní názor, že skladatel komických oper je a vždy bude také tím nejhlubším dušezpytným dramatikem v dílech vážných. Citová hloubka obou těchto děl korunuje operní dílo Bohuslava Martinů a zůstává pevně v srdci svého národa, čímž svoji tvorbu glorifikuje. Na začátku své práce na Řeckých pašijích Bohuslav Martinů napsal: „V naší době prochází umělec zmateným významem hodnot a hledá řád, v němž jsou zachovány a potvrzeny lidské a umělecké hodnoty. To je případ románu Kazantzakise, a proto jsem jej zvolil jako text tragické opery.“ [Bohuslav Martinů 1956]. K naší premiéře v roce 2000 napsal Václav Nosek článek, který končil slovy: „V hledání oněch jistot lidského umění i lidské existence zůstává cesta otevřená. Martinů cestu naznačil. Dojde lidstvo do chvíle, kdy bude člověk respektovat člověka, kdy přátelství a láska umožní lidem prožít život

v radosti z práce pro společné blaho všech?“ Autor těchto slov a můj dlouholetý spolupracovník Václav Nosek zemřel necelých čtrnáct dní před naší premiérou a tento článek byl jeho poslední.

Mým spolupracovníkem byl bulharský výtvarník Mihail Tchermaev. Rozhodli jsme se posílit filosofický náboj inscenace abstrahováním scény ve prospěch myšlenkových a citových procesů v duších jednajících osob. Byla to zajímavá práce se silným psychologickým výsledkem. Poslední operu Bohuslava Martinů Ariadnu jsem dělal opět v Olomouci jako československou premiéru na profesionální scéně (předcházelo ji studentské nastudování na JAMU). V pěveckém partu titulní úlohy měl Martinů prý vokální představu hlasu Marie Callas a náročnost role tomu odpovídá, i když hlavním úkolem je tu, jako vždy u Bohuslava Martinů, hlas srdce a široce otevřená duše!

*Po premiéře opery B. Martinů Voják a tanečnice v Olomouci (1966)
zleva V. Věžník, P. Ludikar, Ch. Martinů, H. Halbreich, J. Šálek*

Vracím se ve vzpomínkách k té zlaté době brněnské opery, kdy vynikající sólisté, sbor i orchestr pod moravským vedením na čele se šéfem opery

Františkem Jílkem, brněnským rodákem, s láskou a svědomitostí vytvářeli repertoár z oper dvacátého století na skvělé umělecké úrovni a v žádoucí tradici bohatých zkušeností s autory jako byl Leoš Janáček a Bohuslav Martinů. Celý tento vysoce kvalitní soubor sloužil tomuto uměleckému poslání za podpory ministerstva. Tato instituce pochopila, že brněnská operní scéna je a musí být státním divadlem, protože svou tradicí a uměleckou úrovní této hodnosti plně odpovídá. Šíří dobré jméno našeho umění v zahraničí, kde získala pověst Janáčkovy opery téměř v celé Evropě. Je proto zcela nepochopitelné, že po roce 1990 bylo významné moravské divadlo degradováno na divadlo městské! Jako jeden z těch, kteří velikou tradici a kvalitu tohoto divadla budovali, žádám Ministerstvo kultury České republiky o revizi tohoto rozhodnutí a navrácení divadla k podpoře státní.

*Prof. Mga Václav Věžník (*1930) je operní režisér, profesor operní režie na JAMU, držitel Ceny města Brna v oboru dramatické umění*

Bohuslav Martinů na Wikipedii

Kateřina Nová

Na světě už zbývá málo lidí, kteří nikdy nevyužili Wikipedii. „Wikipedie je jedním z nejdůležitějších informačních zdrojů na světě,“ říká známý český filozof a pedagog Jan Sokol. Nejen pro studenty, ale i pro běžného uživatele znamená mezinárodní on-line otevřená encyklopedie Wikipedie často první a jediný zdroj informací o hledaném tématu. Anglicko-jazyčná Wikipedie je svým rozsahem přes 5 801 570 hesel (stav k 9. 2. 2019) největší z více než 300 jazykových mutací. Pro porovnání – německá verze obsahuje přes 2 249 000

hesel, česká Wikipedie, která zahájila svou činnost v roce 2004, zahrnuje přes 420 800 článků.

Encyklopedie Wikipedie je pouze jedním z projektů *Wikimedia Foundation*, americké nadace, založené v roce 2003. Dalšími aktivitami této nadace, které jsou založeny na stejné filozofii jako encyklopedie – tedy otevřenost a přístupnost všem uživatelům – jsou např. Wikimedia Commons, Wikislovník, Wikicitáty, Wikiknihy, Wikizdroje, Wikizprávy a Wikiverzita. Je to zkrátka celý „Wikisvět“.

Jednou ze základních vlastností encyklopedie je její otevřenost – přispívat do ní může kdokoliv. To je klad a zároveň i zápor celého projektu. Někdy může být těžké pohlídat kvalitu hesla. Naštěstí na to má Wikipedie „své lidi“, kteří se starají jak o faktickou, tak stylistickou správnost hesel. Wikipedie trvá na „ozdrojování“ informací uvedených v textu, subjektivní hodnocení či nepodložená tvrzení aktivně vyhledává a maže (resp. vyzve autora k doplnění zdroje apod.). Co se na první pohled může zdát slabinou, na pohled druhý nabízí potenciál – možnost aktivně a kdykoliv tvořit vlastní obsah hesel, upravovat a prohlubovat stávající záznamy, udržovat obsah stále aktuální. Velkou výhodou encyklopedie je její interaktivita, kdy se z jednoho hesla dá odkazovat na jiná a vytvořit tak rozsáhlou tematickou „sít“.

Bohuslav Martinů a jeho dílo své zastoupení na anglicko-jazyčné Wikipedii již má. V jakém rozsahu?

Heslo o životě a díle skladatele vzniklo již v roce 2003, tedy poměrně záhy po vzniku vlastní encyklopedie. O deset let později byl zveřejněn i seznam skladeb, řazený dle kategorií. K němu byl v loňském roce připojen i seznam chronologický, řazený dle Halbreichova čísla. Nový seznam je rovněž propojen s katalogem skladeb, který je volně dostupný na stránkách Institutu Bohuslava Martinů (<https://database.martinu.cz/>). Na první pohled by se mohlo zdát, že až na výjimky obsahuje encyklopedie hesla k téměř všem Martinů operám (chybí opery *Voják a tanečnice*, *Dny dobročinnosti* a *Žaloba proti neznámému*). Při

detailnějším zkoumání ale čtenář zjistí, že řada z hesel obsahuje pouze název díla, Halbreichovo číslo a rok dokončení kompozice bez jakýchkoli dalších podrobnějších informací. Zato zde najdeme hesla ke všem šesti symfoniím B. Martinů. Z baletů jsou zpracovány jen populární Kuchyňská revue a Špalíček. Z děl vokálně-instrumentálních mají své heslo skladby Polní mše, Epos o Gilgamešovi a Otvírání studánek. Ani komorní skladby na tom nejsou o mnoho lépe – své záznamy mají jen Sonáta pro flétnu a klavír, Klavírní sonáta, Sonatina pro klarinet a klavír, Smyčcový kvartet č. 1 a Tři české tance.

Trochu zajímavých čísel aneb statistika není vždy nudná věc:

Heslo Bohuslav Martinů v angličtině bylo vytvořeno v roce 2003, doposud poslední úprava byla provedena 1. února tohoto roku (stav k 9. 2. 2019). Celkem proběhlo téměř 600 úprav hesla (nutno říct, že se jedná od zásadních textových úprav po doplnění interpunkce a odkazu či drobné změny technického charakteru), v průměru tedy připadá jedna úprava na 9,8 dne. V celé síti anglické wikipedie potom existuje 520 linků navázaných na heslo Bohuslav Martinů. Zajímavější je ovšem statistika „z druhé strany“, tedy ze strany uživatelské. Jaký je dosah hesel, spojených se jménem Bohuslava Martinů? Je logické, že nejvyšší sledovanost má heslo o samotném skladateli.

Od 1. července 2015 (kdy se tato data začala sledovat a máme je k dispozici) do 1. února 2019 si heslo Bohuslav Martinů zobrazilo 138 308 uživatelů, tedy v průměru 105 čtenářů denně. Za rok 2018 to bylo 38 703 zobrazení, tedy v průměru 106 zobrazení denně. Jen za leden roku 2019 si heslo přečetlo 3 442 uživatelů, tedy v průměru 111 návštěv denně. Z dat tedy lze vysledovat zvyšující se návštěvnost hesla!

Jak vyplývá z nastíněné statistiky, dosah hesel zveřejněných na encyklopedii Wikipedie je ohromný a představuje tak dosud plně nevyužitý potenciál pro rozvoj dalších aktivit v tomto směru. Institut Bohuslava Martinů by se rád zaměřil na propracování a revizi stávajících hesel k životu a dílu

Bohuslava Martinů i na tvorbu hesel nových tak, aby informovanost o tomto významném českém skladateli a jeho díle byla co nejvyšší.

Ačkoliv se na využívání dat z Wikipedie netváří akademická obec příliš vstřícně, i zde dochází k posunu. A tak v České republice vznikají projekty jako například *Studenti píší Wikipedii*. O vzrůstající kredibilitě encyklopedie svědčí např. i postupné zapojování vědecké obce, kdy například Jan Sokol aktivně tvoří nejen samotná hesla či kontroluje faktické správnosti stávajících, ale také zaštiťuje projekt *Senioři píší Wikipedii*. V České republice zaštiťuje všechny tyto aktivity hnutí Wikimedia ČR. V rámci české verze Wikipedie proběhl v loňském roce ve spolupráci s hnutím projekt „Wikiprojekt Martinů“. Studenti katedry muzikologie Palackého univerzity za podpory Institutu B. Martinů vytvořili několik nových hesel k orchestrálním dílům Bohuslava Martinů (konkrétně Symfonie č. 4, Symfonie, č. 6, Half-time, rozpracována jsou i další hesla). Samotnému psaní hesel předcházelo školení poskytnuté ze strany hnutí Wikimedia. V nadcházejících semestrech plánuje olomoucká katedra pokračování ve spolupráci, připojit k projektu by se měla i katedra hudební výchovy univerzity Hradec Králové.

Jste tvůrčí, pečliví a máte rádi hudbu Bohuslava Martinů? Máte chuť pomoci vylepšit povědomí o tomto skladateli a jeho kompozicích na Wikipedii? Zapojte se do našeho projektu a sdílejte své vědomosti s lidmi celého světa! Pro více informací kontaktujte koordinátorku Kateřinu Novou (email: katerina.nova@martinu.cz)

Text převzat z časopisu Martinů Revue 2019/ 1, s. 16

Domnívat se, že Japonci Martinů neznají nebo mu nerozumí, je velký omyl

Pianistka, pedagožka a překladatelka Yukiko Sawa pochází z Tokia. Vystudovala koncertní obor klavír na Musashino Academy v Tokiu, poté pokračovala v postgraduálním studiu na Hudební fakultě AMU ve třídě Prof. Josefa Páleníčka. Také díky této skutečnosti se Yukiko Sawa stala přední propagátorkou české hudby v Japonsku. Kromě obsáhlé koncertní činnosti je aktivní členkou Společnosti Leoše Janáčka v Japonsku a po skonu bohemisty Dr. Hideo Sekine převzala nejen vůdčí úlohu v Česko-Japonské společnosti v oblasti kultury, ale i funkci prezidenta International Martinů Circle pro Japonsko.

Yukiko Sawa patří k vyhledávaným klavírním pedagogům a metodikům – je profesorkou na Seitoku University, kde školí budoucí i stávající učitele z celého Japonska.

V roce 1986 jsem se zúčastnila mistrovských kursů v Kusatsu. Tyto kursy mají dlouholetou tradici a vyučují na nich nejlepší hudebníci světa. Tenkrát zde působil Prof. Josef Páleníček. Nemohla jsem si představit lepšího prostředníka v seznámení s českou hudbou! Slyšela jsem poprvé v životě klavírní cyklus „V mlhách“ Leoše Janáčka a Martinů II. Klavírní kvintet. Melodika, rytmické finesy a úžasné harmonie obou autorů, kteří mají tolik pro mne společného, zapůsobily jako droga. Za každou cenu jsem chtěla poznat zemi, kde se tak nádherná hudba zrodila.

Bylo to tehdy poměrně složité; nezapomeňme, že Japonsko bylo zemí demokratickou a obrácenou k Západu, zatímco v Československu panoval komunistický diktát. Avšak náhoda sehrála svoji roli. Jelikož jsem se kvůli zájmu o českou hudbu začala učit česky, seznámila jsem se na jazykové škole s profesorem Chino. Tento bohemista měl velmi dobré vztahy s tehdejším československým velvyslancem a doporučil mi, abych poslala vládě ČSSR žádost o stipendium, kterou taktéž podpořil prezident Musashino Academy, kde jsem tenkrát studovala. V neposlední řadě pomohl svým vlivem také Prof. Josef Páleníček. Tak jsem se roku 1988 ocitla v Praze a zůstala zde tři roky, které natrvalo ovlivnily můj budoucí život.

Po návratu do Japonska jsem se rozhodla propagovat zde českou hudbu. K mému překvapení jsem zjistila, kolik lidí v Japonsku se sdružuje ve jménu české kultury! Nedovedete si představit, kde všude jsem v devadesátých letech hrála českou hudbu! Duší všeho byl pan Dr. Hideo Sekine; byl mi životním mentorem, úžasnou inspirací a průvodcem na našich každoročních výletech po Čechách. Kromě organizace desítek koncertů a podobných akcí jsme mimo jiné spolu přeložili do japonštiny všechny Janáčkovy opery – bez nároku na honorář. Když pan doktor zemřel, bylo více než jasné, že prezidentství v občanském sdružení International Martinů Circle (dále IMC) pro Japonsko spadne na mne. Nejen proto, že nikdo jiný neznal členskou základnu osobně, ale i pro obdiv k dílu Bohuslava Martinů. Mimochodem: první skladbou, kterou jsem od

Martinů hrála, nebyla věc sólová, nýbrž Trio pro klavír, flétnu a violoncello. Od té doby na mých koncertech některá z Martinů kompozic zřídka chybí. Domnívat se, že Japonci Martinů neznají nebo mu nerozumí, je velký omyl. Hudební život v Tokiu nemá ve světě obdoby, protože jenom v Suntory Hall je koncert denně a střídají se zde nejlepší orchestry a nejlepší hudebníci světa. Naše publikum má tedy nastavenou nejvyšší laťku co se úrovně dotýká a je dokonale obeznámeno s hudební literaturou 20. století v té nejlepší možné interpretaci. Ano, mohla by se díla Bohuslava Martinů hrát častěji, jenže zde hraje podstatnou roli ekonomická stránka věci. Má-li špičkové těleso se špičkovým dirigentem nazkoušet např. některou z Martinů Symfonií, vyžaduje to od všech dokonalou domácí přípravu a alespoň čtyři zkoušky, což je finančně náročné. Zatímco Novosvětskou (aniž bych jakkoliv chtěla zpochybnit její krásu) umí všichni; dirigent má koncepci zcela zažitou a tudíž jedna zkouška stačí. A vstupenka stojí pořád stejně ... Janáčkově se již pomohlo, publikum jeho díla bezpodmínečně vyžaduje, dramaturgie je tedy zařazuje. Teď je na řadě Bohuslav Martinů.

Při převzetí funkce prezidenta IMC pro Japonsko mi bylo jasné, že je nutno snížit věkový průměr členstva. Za více než třicet let pedagogické práce vím, že jinak, než osobním příkladem nelze dosáhnout příznivého výsledku. Proto jsme mezi červencem 2018 a únorem 2019 s přáteli hudebníky uspořádali již pět koncertů z děl Bohuslava Martinů, jejichž nedílnou součástí byla prezentace o životě a díle „našeho“ Mistra. Podotýkám, že bez jakékoliv dotace. Ačkoliv na naše koncerty přišlo více než tisíc posluchačů, podařilo se nám dosud „ulovit“ jen 25 nových duší. Pevně věřím, že v blízké době plánovaný festival prolomí ledy a mezi japonskou elitou bude členství v IMC považováno za prestižní záležitost.

Učím žáky všech věkových kategorií a Martinů hrají všichni. Japonské děti milují skladbičky „Božánkovi a Soničce“! *Jaro v zahradě* je taktéž velmi populární. *Loutky* snad netřeba zmiňovat. I když bych si na tomto místě dovolila

podotknout, že první a druhou řadu *Loutek* a *Film en Miniature* provede v roce 2020 můj jedenáctiletý synovec Akari Sawa v rámci 1. ročníku mezinárodního festivalu „Novoměstský Martinů“ v Novém Městě na Moravě v roce 2020. O Martinůvský dorost v Japonsku je tedy postaráno.

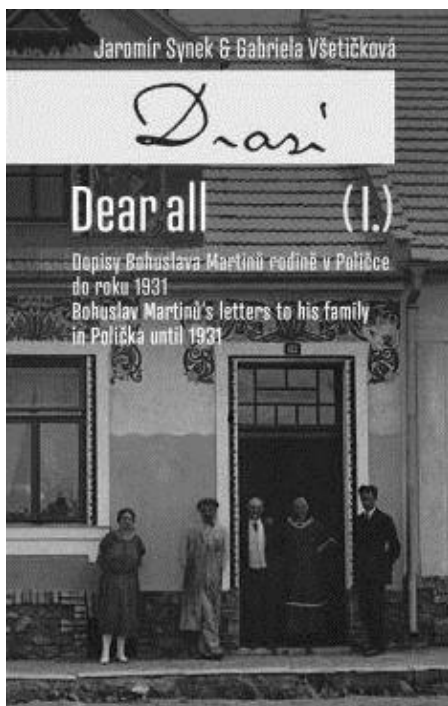
Vaše Yukiko Sawa

Text převzat z časopisu Martinů Revue 2019/ 1, s. 4

Y. Sawa velmi často organizuje koncerty a prezentace o hudbě B. Martinů

Vycházejí Dopisy Bohuslava Martinů rodině v Poličce

Jaromír Synek

Gabriela Všeticková

ISBN 978-80-244-5439-9

První díl korespondence Bohuslava Martinů rodině v Poličce vychází v nové dvojjazyčné knize, kterou připravili Jaromír Synek a Gabriela Všeticková. Monografii “Drazí I. Dopisy Bohuslava Martinů rodině v Poličce do roku 1931” nyní vydává Univerzita Palackého v Olomouci.

Monografie je prvním svazkem připravované edice zabývající se korespondencí českého hudebního skladatele Bohuslava Martinů s jeho rodinou v Poličce. Tento svazek obsahuje 61 nejstarších korespondenčních dokumentů (dopisy, pohlednice a telegram) z období od jeho studentských let na pražské konzervatoři v letech 1906–1910 až po konec roku 1931. Jde o korespondenci jednostrannou, dochovaly se pouze dopisy Bohuslava Martinů adresované rodině, obdržené dopisy skladatel vzhledem k velkému rozsahu své korespondence nearchivoval. I přesto lze v těchto dokumentech nacházet unikátní autentická sdělení, v nichž sám Martinů komentuje svou životní i profesní cestu, aby v první řadě své informace, záměry či postoje sděloval nejblížejším rodinným příslušníkům, ale často jejich prostřednictvím i širšímu okruhu přátel v Poličce a v Československu.

V české verzi jsou rukopisné dopisy Martinů představeny v podobě diplomatického přepisu, čili formou co možná nejbližší originálu, zároveň publikace obsahuje i jejich faksimile. Dopisy jsou doplněny poznámkovým aparátem, jehož ambicí je vsazovat jednotlivé informace do historického kontextu, a to na základě dobových pramenů, související korespondence, současného stavu bádání ale i terénního výzkumu. Česko-anglická podoba publikace nabízí možnost seznámit se s těmito dokumenty i zahraničním badatelům a čtenářům.

Bohuslav Matoušek slaví sedmdesátiny souborným dílem B. Martinů pro housle a orchestr

Významnému českému houslistovi Bohuslavu Matouškovi vyšlo letos u londýnského vydavatelství Hyperion Records komplet čtyř CD se souborným dílem pro koncertantní housle a orchestr z pera Bohuslava Martinů. Nahrávky vznikly za doprovodu České filharmonie a pod taktovkou dirigenta Christophera Hogwooda.

Historie tohoto výjimečného projektu, jehož protagonistou, interpretem i producentem se stal český houslista Bohuslav Matoušek, začíná v letech 2002–2005. První CD ze série vydal Supraphon v roce 2002 a nahrávka získala již tehdy cenu časopisu Harmonie jako nejlepší česká nahrávka roku. Později se celého kompletu ujalo jedno z největších světových vydavatelství Hyperion Records v Londýně, které jej v průběhu let 2007 a 2008 vydalo jako čtyři jednotlivá CD. Všechna čtyři CD byla hodnocena světovými kritiky v superlativech a získala mnoho významných mezinárodních ohlasů (např. Gramophone Choice). Na nahrávkách spolupracoval i slavný dirigent a muzikolog Christopher Hogwood.

„Christopher Hogwood a Bohuslav Matoušek jsou s tímto repertoárem jako doma, o čemž svědčí množství interpretačních detailů. Co je ale nanejvýš působivé, je jejich nadhled a vyjádření toho, kam svou hudbou Martinů míří. [...] V této čisté nahrávce je mnoho skvělého“ (BBC Music Magazine)

Z vydaných CD se prodalo po celém světě již přes 19 000 kusů – u desky s klasickou hudbou číslo nebývalé. Hyperion vydal 1. února 2019 u příležitosti oslav 60. výročí úmrtí Bohuslava Martinů a letošního životního jubilea Bohuslava Matouška celý komplet znovu jako uzavřený celek čtyř CD v jednom obalu, což je pro nahráný komplet a jeho mezinárodní význam výrazné zhodnocení. Na vydání původních nahrávek a nynější reedici se významně podílela i Nadace Bohuslava Martinů.

Zemřel klavírista a pedagog Emil Leichner

Ve věku osmdesáti let zemřel profesor Emil Leichner, vynikající český klavírista, pedagog Pražské konzervatoře a AMU, propagátor díla Bohuslava Martinů a také dlouholetý člen správní rady Nadace Bohuslava Martinů.

Emil Leichner se narodil v Praze 23. července roku 1938 v rodině houslisty Emila Leichnera staršího. V roce 1960 zakončil svá studia na Státní konzervatoři v Praze, kde studoval klavír ve třídě Antonína Reslera. Ve studiích klavíru pokračoval do roku 1965 na pražské Akademii múzických umění u Františka Raucha a Jana Páleníčka. V roce 1963 se stal laureátem soutěže Pražského jara. Mezi lety 1972 a 1977 účinkoval jako sólista Moravské filharmonie v Olomouci, poté působil do roku 1993 coby sólista Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK. Koncertně vystoupil v zemích takřka celého světa.

Proslavil se zejména svojí propagací a zaměřením na dílo Bohuslava Martinů. Jako první interpret nahrál úplný sólový odkaz díla Martinů pro klavír, je zakladatelem pražského Festivalu Bohuslava Martinů a řadu let byl členem správní rady Nadace Bohuslava Martinů. Klavírní kvarteto Bohuslava Martinů založil roku 1964 a s ním natočil komplety klavírních kvartetů Antonína Dvořáka či Ludwiga van Beethovena.

Za svůj život obdržel řadu ocenění. Za přínos pro dílo Bohuslava Martinů byla udělena Leichnerovi medaile Ministerstva kultury a v roce 2015 pamětní medaile Nadace Bohuslava Martinů.

Vzpomínka na Elišku Novákovou

Jarmila Mráčková

V minulém čísle zpravodaje jsme gratulovali k 90. narozeninám čestné člence SBM, klavíristce a pedagožce paní Elišce Novákové. Z letošních 91. narozenin dne 30. srpna otiskujeme její fotografii. Pracovala na memoárech o svém manželovi, hudebním skladateli Janu Novákovi. Uprostřed práce přišel problém s očima a úraz. V pátek 13. září „ve spánku tiše odešla“, jak mi sdělila její dcera prof. Dora Novak-Wilmington. Čest její památce!

Eliška Nováková (30. 7. 1928 – 13. 9. 2019)

Jiří Beneš

V pátek 13. září 2019 zemřela v německém Burgriedenu jednadevadesátiletá Eliška Nováková, někdejší první dáma brněnského klavírního umění. K ohlasům, jež vyvolaly Eliščiny pozdější úspěchy v dalších evropských působištích, se v Brně může připojit vlastními vzpomínkami jen opravdu ta nejstarší dosud žijící část brněnského koncertního publika. Budiž ovšem řečeno, že jsou to vzpomínky zcela výjimečné. Eliška – tehdy ještě Hanousková – na sebe výrazně upozornila již na konzervatoři a její absolventské vystoupení s orchestrem bylo skutečnou událostí. Jako manželka skladatele Jana Nováka, jenž dokázal všemožně provokovat brněnskou komunistickou vrchnost (v Praze ho však potřebovali jako vynikajícího autora hudby k řadě filmů), se pak ke svému choti připojila soustavným uváděním skladeb Bohuslava Martinů, původně zcela zakázaných a později získávaných jen složitým pašováním přes hranice východního bloku. Co jí však navíc získávalo svrchovaný obdiv a sympatie publika, byly její náročné koncertní róby, zdůrazňující ženský půvab a zároveň souvislost s prováděnou hudbou. Slavnostní šaty, které se jí zdály příliš odvážné, s námi konzultovala. Rozmluvili jsme jí například imitaci bohoslužebného roucha ke skladbám abbého Liszta.

Do zahraničí se Eliška dostala díky autoritě Břetislava Bakaly, který si ji i s manželem prosadil jako sólisty Nováková čtyřručního klavírního koncertu na tehdy už proslulý festival Varšavská jeseň 1956. Příležitost dostala i mladá Brněnská filharmonie, která se tak ocitla (spolu se špičkovými orchestry z Paříže, Vídně, Moskvy a ovšem Varšavy) uprostřed dění, jež znamenalo velkolepou demontáž socialistického realismu, do té doby striktně povinného pro státy východního bloku. A varšavské publikum, zřetelně temperamentnější než to naše, odměnilo dvojici Novákových u klavíru nekonečnými ovacemi.

Po sovětské invazi Brno ztratilo svou první klavírní dámu Eliščiným definitivním odchodem za hranice. Ať už však význam jejího dalšího dlouholetého působení – hráčského i pedagogického – nabyl celoevropského významu, zůstala její brněnská léta mimořádnou epizodou v kulturní historii našeho města.

Autor článku je bývalý člen Filharmonie Brno, mj. při jejím účinkování na Varšavské jeseni roku 1956, též svědek popisovaných událostí

Zprávy Společnosti Bohuslava Martinů
číslo 41
Praha – listopad 2019

Vydává: Společnost Bohuslava Martinů
Kontaktní adresa: Zborovská 68, 150 00 Praha 5
Redaktorka: Mgr. Daniela Kotašová, Ph.D.
(e-mail: daniela.kotasova@seznam.cz)

Fotografie otištěny s laskavým svolením
Institutu Bohuslava Martinů,
Centra Bohuslava Martinů (CBM Polička),
Prof. Václava Věžníka, Prof. Dory Novak-Wilmington,
Mgr. Alžběty Krausové, Ondřeje Havlína, Ing. Josefa Kaprála
a Mgr. Jarmily Mráčkové